

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

§. IV. Quæ Jurisdictio delegari possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

berem ad iudicandum inter partes habilitare non possit. Cùm Principi concessum non sit, Jura naturalia, & quæ Gentibus omnibus communia sunt, mutare. §. *Naturalia Instit. de Jure N. G. & C.* Sed ut Impuberes Judices constituentur, à natura & omnium Gentium consuetudine alienum est: cùm iudicij maturitatem non habeant. *cit. L. Cùm Prætor 12. ff. de Judic.* ubi dicitur, eos, quòd iudicio careant, naturam arceri à iudicandi munere. Poterit tamen Minorennis etiam à non Principe delegari: dummodo partes consentiant, & octodecim annos compleverit. *cit. C. 41. & L. Quidam 57. ff. de Rejudic.*

§. IV.

Qua Jurisdictio delegari possit.

S U M M A R I U M.

- 488. Mandari potest Jurisdictio, quæ jure Magistratûs competit.
- 489. Secus, si nominatim ac specialiter à Principe concessa sit.
- 490. Merum Imperium quid sit, explicatur.
- 491. Merum Imperium de Jure Civili nequit mandari.
- 492. Nisi ratione absentiae vel infirmitatis.
- 493. Mandari potest de Jure Canonico.
- 494. Ac universim de consuetudine.
- 495. Voluntaria Jurisdictio Sacra delegari potest. Non item universim Profana.
- 496. Causa Appellationis delegari potest de Jure Canonico, non item de Civili.

488. Regulæ hic instar traditur, quòd mandari possit Jurisdictio, quæ jure Magistratûs competit. *L. 1. prim. V. quæ verò ff. de Offic. ejus, cui mand. est Jurisd. & Gloss. ibi, ac DD. communiter.* Hinc eo ipso quòd quis creatus est Magistratus, proprio quodam suo jure jurisdictionem mandare potest alteri. *L. More majorum 5. ff. de Jurisdic. Cùm igitur Prætor Jurisdictionem habeat vi sui Magistratûs, eam alteri mandare potest. L. Solet prætor 16. & L. seqq. ff. de Jurisdic. Et ita passim Magistratus*

D dd

stratus

stratus in casum absentiae vel gravis impedimenti Jurisdictionem ad tempus mandare alteri solent, videlicet uni ex Judicibus & Assessores suis. Rector verò Universitatis peregrè abiturus, vel morbo aliòve impedimento detentus, vi Statutorum Academicorum, suam jurisdictionem antiquo Rectori seu Antecessori suo mandat. Et tunc penes Prorectorem eadem est potestas, quae est penes ipsum Rectorem. Idem quoque ipsi debetur honor, qui Rectori praesenti. *arg. L. penult. circa fin. C. de Aquaductu. Cardin. Zabarella in Clement. un. de Offic. Vicar. opposit. 7. Dec. in cit. L. solet. ff. de Jurisdic. n. 3. ac alij.*

489. Si verò Jurisdictio non competit jure Magistratùs, sed specialiter & nominatim vel à Lege vel à Principe cuiquam data sit, mandari alteri non potest, sed ipse, cui data est, eam expedire tenetur. *cit. L. 1. prin. ff. de Offic. ejus, cui mand. est juris dict.* Sic quia datio Tutoris non competit jure Magistratùs, sed specialiter Lege conceditur quibusdam Magistratibus *tot. tit. Inst. de Attiliano Tutore. & L. Multo 6. §. Tutoris datio ff. de Tutel. idcirco mandari non potest. L. Nec mandante 8. prin. ff. de Tutor. & Curator. dat.* Et quia potestas cognoscendi de transactione super alimentis ultima voluntate relictis specialiter data est Praetori, & Praesidi, idcirco eam alteri mandare nequeunt. *L. Cumbi 8. §. sed nec 18. ff. de Transaction.* Competunt autem pleraeque causae tam simplicis Jurisdictionis, quàm Mixti Imperij, Magistratibus jure Magistratùs, ac per consequens mandari queunt. *Scipio Gentil. L. 2. de Jurisdic. c. 14. Umm. ad Process. Judic. disp. 4. n. 83.* Caeterum, quod modò dixi, dationem Tutoris mandari non posse, procedit solum de Jure communi, non verò de Jure novo S. R. J. Cum enim hodie juxta Recessum Imperij *anno 1548. tit. von Pupillen §. So sollen* quilibet competens Magistratus & Judex loci ordinarius tutores constituere possit, sicque tutoris datio in Romano Imperio modò sit simplicis jurisdictionis, ac jure Magistratùs competat, consequens est, quòd delegari possit per *L. 1. ff. de Offic. ejus, cui mand. est juris dict.* *Manz. in §. Nos autem 5. Inst. de Attiliano Tut. n. 10.*

490. Jam verò singillatim examinandum est, quæ Jurisdictio delegari possit. Dubium est de Mero & Mixto Imperio. Meri Imperij (ut hoc obiter præmittamus) RR. Legistæ contra Bartol. aliòsque antiquos ferè communiter tres solum gradus constituunt. Primus, inquit, continet poenas, quæ vitam adimunt naturalem. Secundus poenas, quæ adimunt civilem, per deportationem videlicet, & bannum Imperiale. Tertius eas, quæ vitam & æstimationem afficiunt, vel corpus affligunt citra mortem. Quæ tamen solum procedunt de Jurisdictione Judiciali, & quidem duntaxat de Vindicativa. Gratis autem Imperium Merum restringitur ad solum jus vindicandi. Sunt enim aliqui actus Supremi Imperij, & Jurisdictionis summæ, uti ferè Leges, bella indicere, inire foedera totum Imperium aut Regnum, nec solum subditos, sed & Successores Reges obstrictura, Concilia, & Comititia totius Imperij vel Regni indicere, cudere monetam &c. qui non nisi ad Merum Imperium spectare possunt. Hinc ineptum est, quod ait Zoesius *ad Tit. de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 18.* penes Ecclesiam non esse Merum Imperium, eò quòd gladium solum spiritualem habeat. Neque obest, quod Ulpian. *L. Imperium 3. ff. de Jurisdic. ait: Merum est Imperium habere gladij potestatem ad animadvertendum in facinorosos homines.* Voluit enim exempli causâ unum tantum gradum Meri Imperij ponere, non excludendo alios. Aliàs solo jure gladij circumscriberetur hoc Imperium: quod falsum esse constat, cum sub eo præter jus gladij contineantur duo alij gradus, ut ipsimet RR. volunt, ab Ulpiano non allati. Nec satisfacit, quod non nemo dixit, ultimos duos gradus sub jure gladij jam comprehendi: si enim sub eo comprehenduntur, poni non deberent tanquam gradus diversi & distincti à jure gladij, & mala foret illa Meri Imperii in tria membra divisio, si membrum primum reliqua membra dividentia involueret. Ad Mixtum Imperium hos ferè actus referunt: concedere Minoribus veniam ætatis; legitimare; restituere famam; remittere poenam delicti, quando nemo est, qui se læsum dicat,

D dd 2

aut

aut injuriam persequatur; coërcere carcere vel multâ pecuniariâ primariò in bonum privatorum; concedere, ut procedatur appellatione postpositâ; restituere in integrum; dare Tutorem, aut Curatorem &c.

491. His breviter p̄notatis dicendum in primis est de Imperio Mero. Jure Civili hoc Imperium mandari nequit. *L. 1. prin. v. & ideo ff. de Offic. ejus, cui mandat. est jurisdict. L. Solent prin. ff. de Offic. Proconsul. L. Nemo potest ff. de R. J.* Rationem dant: Merum Imperium jure Magistratûs non competit, sed ex speciali sive Legis, sive Imperatoris concessione: quæ autem sic competunt, mandari nequeunt, juxta paulò antè dicta n. 465. Neque obest, quòd Proconsul cognitionem de criminalibus suo Legato mandare potest. *cit. L. Solent 6. prin. ff. de Offic. Proconsul.* Hoc enim singulare est in Proconsule & ejus Legato, ut apparet ex textu *cit. L. 6. V. sed hoc genus, & ex Novell. 128. c. 20. V. Antequam verò*, ac proinde ad alios Judices extendi non debet. *arg. L. penult. V. Neque enim ff. de Reb. credit.*

492. Sed dubium est, an non saltem propter necessarium Judicis Ordinarii impedimentum hoc Imperium Jure Civili mandari possit. Quòd possit in crimine vi commissò ob necessariam absentiam, patet ex *cit. L. 1. prin. V. Hujus rei ff. de Offic. ejus, cui mandat. est Jurisdict.* An etiam ob infirmitatem in casu *Legis Julia de vi* mandari queat, controversum est. Affirmandum contra Fulgos. aliòsque videtur cum Bart. & communi DD. cum eadem sit infirmitas, quæ absentis ratio. *arg. L. un. ff. de Offic. Consul. & L. questum 60. ff. de Re judic.* Gravius dubium est, an idem dicendum etiam de alijs publicis Judicijs, puta *Lege Julia Majestatis, Lege Julia de Adulterijs, Lege Cornelia de Sicarijs & Veneficijs, Lege Pompeja de Parricid.* Negant cum Cujacio, Bronchorst, ac alijs Obrecht. *Disp. de Jurisdict. thesi 264. & Bocerus Tract. de Jurisdict. c. 6. n. 23.* quia *cit. L. 1.* delegatio ob absentiam solum concessa est quoad judicium *de vi*: exceptio autem firmat regulam in oppositum. Verùm benignè receptum est, ut obabs-

sentiam Reipublicæ causâ Imperium merum delegari possit non tantum in casu *L. Julia de vi*, sed indistinctè in omnibus alijs Judicijs publicis. Scipio Gentil. *L. 3. de Jurisdic. c. 28.* Ummius *l. c. n. 84.* Mentio *Legis Juliae de vi* videtur facta esse solum exempli causâ, & non cum exclusione aliorum Judiciorum publicorum. Et numquid ibidem pariter fit mentio solius absentiae? Et tamen communiter DD. ipsèque etiam, ut modò vidimus, Bocerus, admittunt etiam causam infirmitatis. Hæc de Judicijs criminum Ordinarijs maximè procedunt. Facilius videtur concedenda delegatio Judiciorum Extraordinarij, ob rationes non leves, quas adducit Bocerus *l. c. n. 24.* Sed quia textus *L. ult. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mandata est Jurisdic. cit. L. Solent 6. prim. ff. de Offic. Proconsul. L. Nemo potest gladii 70. ff. de R. J.* universim negant, Imperium merum prorogari, meliùs cum eodem *l. c.* ac alijs idem statuitur de Extraordinarijs Judicijs.

493. Hactenus dictum est, de Jure Civili mandari non posse Merum Imperium. Aliter loquendum est de Jure Canonico: hoc enim Jure delegari istud Imperium posse communissimè tradunt. DD. dissentiente Obrecht. *l. c. c. 5. n. 20.* Muscorn. *de Jurisdic. n. 132.* Fachineo *L. 9. Controvers. c. 99.* & Molina *Tract. 5. de Just. disp. 17. n. 2.* Sed suam opinionem nullo Juris Canonici textu muniunt. Fateor equidem, communem DD. opinionem non probari omnibus, quæ adducunt, locis, veluti textu *Can. Illud 23. q. 4. Can. Sicut 2. q. 7. C. In archiepiscopatu de Raptoribus*, quod, ut maximè pro communi opinione allegetur, revera tamen nihil pro ea probat: quia in ejus casu Siciliae Rex Merum & Mixtum Imperium contra Saracenos delegabat. Possè autem Principem hanc delegationem facere dubium non est. Ex eo autem, quòd ipse possit, neutiquam sequitur, quòd etiam Judices Principe inferiores, de quibus hîc quæstio est. At non desunt alij Canones, quibus communis sententia satis evincitur, ut *Clement. 1. §. de Heretic. C. licet de Offic. Vicarii in 6. C. ult. de Offic. Ordin.* Respondet quidem Fachineus *l. c.* eos tantum loqui de specialibus

D d d 3

casibus

casibus: sed hæc responsio tamdiu non valebit, donec producantur aliæ Constitutiones Sacræ, quibus Meri Imperij delegatio prohibeatur. Ut enim aliquos casus Jure expressos dicamus esse singulares & exceptos, prius ostendenda regula est, à qua illi sint excepti & speciale quid ac extra ordinem habeant.

494. Verùm quidquid sit de Jure Scripto, sive Civili sive Canonico, de Consuetudine delegari potest etiam Merum Imperium, teste Guidone Papæ in *Decision. Gratianopolit. q. 624. in fin.* Goeden. *consil. 39. n. 21.* ac alijs, quos refert & sequitur Emeric. à Rosbach in *Processu Judicario tit. 2. n. 33.* eò quòd hodie Imperium etiam Merum non ampliùs speciali Legis privilegio Magistratibus competat, sed jure Magistratùs & cum jurisdictione detur. De quo post alios Cujacius in *L. 2. §. Deinde cum ararium ff. de Origine Juris.* Hinc non vacat disputando ingredi alteram illam celeberrimam inter DD. controversiam de Mixto Imperio, utrùm videlicet de Jure æquè parùm, ac Imperium Merum, mandari possit. Constat enim hodiernis moribus posse: & à fortiori, quia etiam Imperium Merum. Delegari, etiam spectato Jure communi, posse Mixtum, abundè evincit textus *L. Cognitio 4. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mandata est Jurisdict. junctà L. 3. v. Mixtum, & L. seq. ff. de Jurisdict. ac L. Ea quæ 26. ff. ad municipalem.* Certè restitutio in integrum est Mixti Imperij. *cit. L. 26. ff. ad municipalem.* attamen mandari potest. *L. ult. C. ubi & apud quem restitut.* Pluribus qui oppugnatam volet opinionem Bartoli, Jasonis, ac aliorum, etiam Mixti Imperij delegationem non admittentium, nisi in casu absentia, adeat Duarenus in *L. 5. ff. de Jurisdict. & in L. 15. prim. ff. de Re judic. Muscorn. l. c. à n. 127. Obrechtum l. c. c. 10. à n. 8. Bocerum cit. c. 6. à n. 11. Scipion. Gentil. L. 2. de Jurisdict. c. 24. August. Morla eod. tr. q. 16.*

495. Alterum dubium est de Jurisdictione Voluntaria, an mandari possit. Posse mandari Sacram Jurisdictionem Voluntariam vel ex sola praxi constanti & universali Ecclesiæ abundè patet: modò ratione Officij aut Dignitatis perpetuò à Canone vel

vel Lege data sit, tametsi speciali privilegio vel jure, ut notat Covarr. *L. 3. Variar. c. 20. n. 6.* Nisi Jurisdictio sit magni valde & gravis momenti. Quare ratione obtinuit, ut Episcopus non possit committere potestatem conferendi Beneficia alteri, quam suo Vicario Generali, uti cum Glossa in *C. Statutum de Præbend. in 6. & in C. Deliberatione v. quicumque de Offic. Legati in 6.* tradunt communiter DD. cum collatio Beneficiorum sit maximi momenti & diligentissimam Prælatorum curam requirat: Jurisdictionem Voluntariam profanam universim mandari non posse receptum est apud Legistas. Sic nec emancipationem, nec manumissionem, nec adoptionem, nec unionem prolium, nec transactionem super alimentis in testamento relictis, nec alienationem prædiorum minoris, mandari posse ex *L. Suggestente 2. C. de Offic. ejus, qui vicem alicu. Judic. vel Præs. obtin. deducunt Scipio Gentilis L. 2. de Jurisdic. c. 16. Ummius ad Process. Judicial. disp. 4. n. 86. Accurs. in cit. L. 2. Donell. L. 7. c. 8. ac alij.*

496. Tertium dubium est de causa appellationis, utrum videlicet Judex appellationis, seu ad quem, delegare eam possit. Discordant hinc Jus Canonicum & Civile. Illud enim concedit causam appellationis delegari *C. Pastoralis 11. de Offic. Judic. Ordin. & C. Super questionum 27. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Negat delegationem Jus Civile *Auth. Ad hæc C. de Judic. ibi: Judex appellationis rem per se audiat.*

§. V.

Qua sit Potestas Judicis Delegati.

SUMMARIUM.

497. Delegantis & Delegati potestas est distincta.
 498. Cognoscere Delegatus potest, num sua sit Jurisdictio.
 499. Tametsi incompetentem se pronuntiet, potest nihilominus partem, quæ Rescriptum invalidum produxit, condemnare in expensas.